

Valsts ieņēmumu
dienests

08.01.2024.

Informatīvais materiāls

Par lauksaimniecības un citas produkcijas tirdzniecību tirgū un ielu tirdzniecības vietās

Darījumu apliecinājošie dokumenti

Saņemot samaksu par pārdoto **pašu iegūtu vai pašu ražotu** lauksaimniecības vai citu tās pašas personas iegūtu vai ražotu produkciju tirgū (izņemot tirgus teritorijā reģistrētās struktūrvienības) un ielu tirdzniecības vietās, persona var **nelietot kases aparātu**.¹

1. piemērs

Persona tirgū (personai tirgus teritorijā nav reģistrētas struktūrvienības) pārdod no personīgās palīgsaimniecības iegūtus dārzeņus vai pašas ražotu produkciju – persona ir atbrīvota no kases aparāta lietošanas.

Šajā gadījumā samaksu apliecina Valsts ieņēmumu dienestā (VID) **reģistrēta kvīts**², ko noformē **pēc pircēja pieprasījuma**.

Ja pircējs darījumu apliecinājošo dokumentu nepieprasa, tad VID reģistrēta kvīts nav jāizsniedz, bet visa saņemtā samaksa grāmatvedībā ir uzrādāma, pamatojoties uz darbdienas laikā saņemtās skaidrās naudas ieņēmumu kopsummu.³

2. piemērs

Tirgotājs, kurš var nelietot kases aparātu, tomēr negrib piemērot šo atbrīvojumu un ir izvēlēties lietot kases aparātu. Šajā gadījumā katrs darījums ir obligāti jāreģistrē kases aparātā un obligāti jāizsniedz pircējam kases čeks.

¹ Ministru kabineta 2014. gada 11. februāra noteikumu Nr. 96 "Nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektronisko ierīču un iekārtu lietošanas kārtība" (turpmāk atsaucēs – noteikumi Nr. 96) 82.1.16. apakšpunkts.

² Turpat, 71. punkts.

³ Ministru kabineta 2021. gada 14. septembra noteikumi Nr. 625 "Prasības kases ieņēmumu un kases izdevumu attaisnojuma dokumentiem un kases grāmatas kārtošana" 13.2. apakšpunkts.

Atbrīvojumi no kases aparāta lietošanas nav piemērojami, ja:

- tirgotājs tirgojas ar iepirktu lauksaimniecības vai citu produkciju;
- tirgus dalībnieks tirgus teritorijā ir reģistrējies pastāvīgo darbības vietu (struktūrvienību) un/vai pārdod iepirkta preces (t. sk., ja vienlaikus pārdod gan iepirkta, gan pašu iegūtu vai ražotu preci).⁴

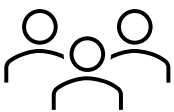
Minētajos gadījumos darījumi obligāti ir jāreģistrē kases aparātā un obligāti jāizsniedz pircējam **kases čeks**⁵ kā darījumu apliecināošs dokuments.

3. piemērs

Tirgus dalībnieks tirgus teritorijā ir reģistrējies pastāvīgo darbības vietu (struktūrvienību) un tirgojas ar iepirkta un/vai pašu iegūtu vai ražotu lauksaimniecības produkciju. Šajā gadījumā atbrīvojums no kases aparāta lietošanas nav piemērojams.

Lai noteiktu preču izcelsmi un piederību, nogādājot pārdošanai paredzēto preci tirdzniecības vietā, persona, kas ir reģistrējusi saimniecisko darbību (neatkarīgi no izvēlētajās komercdarbības formas), noformē **preču piegādes dokumentu**⁶.

Fiziskajai personai, kurai nav jāreģistrē sava saimnieciskā darbība (fiziskā persona, kuras ienākumi, tirgojot lauksaimniecības produkciju no savas piemājas saimniecības vai savvaļas veltes, nepārsniedz 3000 euro gadā), nav jālieto kases aparāts un nav arī pienākuma pircējiem izsniegt VID reģistrētas kvītis.⁷

VID prasības pārbaudes laikā

Veicot pārbaudi tirgū vai ielu tirdzniecības vietā, VID:

1) **identificē tirdzniecības dalībnieku** saskaņā ar tirdzniecības vietā izvietoto informāciju un pārbauda dokumentus vai to kopijas atbilstoši saimniecisko darbību reglamentējošo normatīvo aktu prasībām;

⁴ Ministru kabineta 2014. gada 11. februāra noteikumu Nr. 96 "Nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektronisko ierīču un iekārtu lietošanas kārtība" 82.1.16. apakšpunkts.

⁵ Turpat, 38. punkts.

⁶ Ministru kabineta 2021. gada 21. decembra noteikumu Nr. 877 "Grāmatvedības kārtības noteikumi" 40. un 41. punkts.

⁷ Ministru kabineta 2014. gada 11. februāra noteikumu Nr. 96 "Nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektronisko ierīču un iekārtu lietošanas kārtība" 8. punkts.

Tirdzniecības vietā patērētājiem redzamā vietā ir jānodrošina šāda skaidri salasāma informācija:

- ja tirdzniecības dalībnieks ir **komersants** – uzņēmuma nosaukums (firma), nodokļu maksātāja reģistrācijas numurs un tās personas vārds un uzvārds, kura ir atbildīga par tirdzniecību attiecīgajā tirdzniecības vietā;
- ja tirdzniecības dalībnieks ir **fiziskā persona** (izņemot fizisko personu, kurai atbilstoši nodokļu jomu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem nav jāreģistrē saimnieciskā darbība) – *vārds un uzvārds*.⁸

2) **var veikt kontrolpirkumu** un pārliicināties, kādu darījumu apliecinošu dokumentu lauksaimniecības produkcijas ražotājs izsniedz (kases aparāta čeku vai VID reģistrētu kvīti pēc pieprasījuma);

3) **lūdz paskaidrot**, kādā veidā tiek veikta ienākumu uzskaitē, lai noteiktu, kad minētie ienākumi sasniedz 3000 *euro* gadā, un uzrādīt ienākumu uzskaites reģistru;

4) **noskaidro**, vai fiziskās personas, kas nodarbojas ar lauksaimnieciskās ražošanas produkcijas realizāciju, bet nav reģistrējušies VID kā saimnieciskās darbības veicēja, īpašumā vai nomā ir zeme un viņas piemājas saimniecībā vai personīgajā palīgsaimniecībā tiek audzēti pārdošanā esošie lauksaimniecības produkti. Ja nepieciešams, veic saimniecības apsekošanu. Konstatējot, ka fiziskā persona realizē lauksaimniecības produktus, kas nav ražoti tās saimniecībā, vai likumā "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" noteiktās saimnieciskās darbības veikšanas pazīmes⁹ (piemēram, ir veikti trīs un vairāk darījumi taksācijas periodā vai pieci un vairāk darījumi trijos taksācijas periodos), fizisko personu aicina reģistrēties VID;

5) **pārbauda**, vai preču realizācijas vietā (tirgū vai ielu tirdzniecības vietā) lauksaimniecības produkcijas ražotājam, kas ir reģistrējis saimniecisko darbību (juridiskajai personai, zemnieka vai zvejnieka saimniecībai, individuālajam komersantam) un tirgo paša ražotu produkciju, ir:

- preču piegādes vai pārvadājumu dokuments, kas apliecina preču izcelsmi un piederību preču saņemšanas un izsniegšanas vietā;
- preču piegādes dokumentu un pārvadājumu dokumentu reģistrs vai cits reģistrs¹⁰.

Pievienotās vērtības nodoklis

Lauksaimniecības produkcijas ražotājam, **reģistrētam pievienotās vērtības nodokļa (PVN) maksātājam**, kurš vēlas tirgot savu saražoto vai pārstrādāto produkciju tirgū vai ielu tirdzniecības vietā, PVN ir jāpiemēro katrai pārdotajai precei.

⁸ Ministru kabineta 2010. gada 12. maija noteikumu Nr. 440 "Noteikumi par tirdzniecības veidiem, kas saskaņojami ar pašvaldību, un tirdzniecības organizēšanas kārtību" 5. punkts.

⁹ Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11. panta 1.³ daļa.

¹⁰ Ministru kabineta 2021. gada 21. decembra noteikumu Nr. 877 "Grāmatvedības kārtošanas noteikumi 50. punkts.

Nodokļa rēķins par pārdoto preci ir jāizsniedz, ja pircējs to pieprasa. Par nodokļa rēķinu drīkst izmantot arī kases čeku vai reģistrēto kvīti, ja preces vērtība bez PVN nepārsniedz 30 *euro*.¹¹

Savukārt lauksaimniecības produkcijas ražotājam, kas nav reģistrēts iekšzemes PVN maksātājs, ir jāievēro PVN likumā noteiktie nosacījumi par **pienākumu reģistrēties** VID PVN maksātāju reģistrā.

Iekšzemes nodokļa maksātājam, kas veic ar PVN apliekamus darījumus, t. sk. pašu ražotas vai pārstrādātas produkcijas pārdošanu, ir pienākums reģistrēties VID PVN maksātāju reģistrā, ja tā veikto, ar nodokli apliekamo darījumu kopējā vērtība iepriekšējo 12 mēnešu laikā ir **pārsniegusi 50 000 *euro***.¹²

Minētais nosacījums ir jāievēro neatkarīgi no tā, kāda ir izvēlēta komercdarbības forma, proti, zemnieka vai piemājas saimniecība, saimnieciskās darbības veicējs vai sabiedrība ar ierobežotu atbildību.

Ienākuma nodokļi

Ja lauksaimnieciskās ražošanas produkcijas realizētājs no piemājas saimniecības vai personīgās palīgsaimniecības lauksaimnieciskās ražošanas gūst ienākumu, kas **nepārsniedz 3000 *euro*** gadā, viņam ir tiesības **neregistrēties** VID kā saimnieciskās darbības veicējam.

Savukārt, ja gūtais ienākums **pārsniedz 3000 *euro*** gadā, ir **jāreģistrējas** VID kā saimnieciskās darbības veicējam. Lai noteiktu, kad ienākumi no piemājas saimniecības vai personīgās palīgsaimniecības lauksaimnieciskās ražošanas sasniedz 3000 *euro* gadā, ir jāveic ienākumu uzskaitē brīvi izraudzītā formā, summējot gūtos ienākumus.¹³

4. piemērs

*Pensionāre ielu tirdzniecības vietā, tirgojot no personīgās palīgsaimniecības iegūtus zaļumus, meža ogas un sēnes, gada laikā saņēma 3095 *euro*. Par tirdzniecības vietas nomu viņa gada laikā samaksāja 350 *euro*. Tā kā ienākums ir 2745 *euro* (3095 – 350), pensionārei ir tiesības neregistrēties VID kā saimnieciskās darbības veicējai.*

Par fiziskās personas saimniecisko darbību ir uzskatāma jebkura darbība, kas vērsta uz preču ražošanu, darbu izpildi, tirdzniecību un pakalpojumu sniegšanu par atlīdzību. Saimnieciskā darbība ietver arī fiziskās personas īpašumā esoša individuālā uzņēmuma (arī zemnieka un zvejnieka saimniecības) darbību.¹⁴

Ja realizē **iepirkto** lauksaimnieciskās ražošanas produkciju, ir **jāreģistrējas** normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā atbilstoši izvēlētajam juridiskajam statusam, kā arī jākārtro grāmatvedības uzskaitē, lai noteiktu ar nodokļiem apliekamo ienākumu.

¹¹ Pievienotās vērtības nodokļa likuma 126. panta ceturtā daļa.

¹² Pievienotās vērtības nodokļa likuma 59. panta pirmā daļa.

¹³ Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 9. panta pirmās daļas 1. punkts, 11. panta trīspadsmitā daļa.

¹⁴ Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11. panta 1.¹ daļa.

Valsts ieņēmumu dienests

Materiāls sagatavots: 16.01.2017.

Materiāls pēdējo reizi aktualizēts: 08.01.2024.

Atsauksmes par materiāla kvalitāti vai priekšlikumus tā uzlabojumiem priecāsimies saņemt
[Elektroniskās deklarēšanas sistēmas](#) sadaļā "Sarakste ar VID"